

CZU 631.15:634/635(478)

ANALIZA ECONOMICĂ A CULTIVĂRII FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR ÎN MOLDOVA

Andrei ZBANCĂ, Virgiliu MOREI, Grigore BALTAG, Sergiu PANUȚA
Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract. Small and medium agricultural producers of the Republic of Moldova focus on developing high-value agricultural sector, which provides the greatest profits and, due to this fact, could become an important source of increasing income in the rural sector. This paper presents the results of economic calculations (performed by the authors) related to the amount of investments and terms of investment recovery (calculated per 1 hectare) for 47 high value agricultural crops (fruits and vegetables), as well as to the economic results of the operational activity of growing these crops (sales incomes, sale costs, gross profit, economic profitability). The authors developed cost budgets and their components for each crop. The presented calculation data will enable local entrepreneurs to select the correct crops based on the economic indicators and to deliberately invest the financial resources.

Key words: High value crops; Fruits; Vegetables; Production costs; Cost of sales; Gross profit; Profitability; Sales income.

Rezumat. Producătorii agricoli mici și medii din Republica Moldova sunt orientați spre dezvoltarea sectorului agricol de valoare înaltă, care oferă cele mai mari profituri și care, datorită acestui fapt, ar putea deveni o sursă importantă de majorare a veniturilor în sectorul rural. În această lucrare sunt prezentate rezultatele calculului economic (efectuate de autori) privind suma investițiilor necesare și termenele de recuperare a investițiilor (în calcul la 1 ha) pentru 47 de culturi de valoare înaltă (fructe și legume) și estimările privind rezultatele economice din activitatea operațională la cultivarea acestor culturi (venituri din vânzări, costul vânzărilor, profitul brut, rentabilitatea economică). Autorii au elaborat pentru fiecare cultură bugetul costurilor și componența lor. Datele de calcul prezentate vor permite antreprenorilor autohtoni să selecteze corect culturile în baza indicilor economici și să investească în mod chibzuit resursele financiare.

Cuvinte-cheie: Culturi de valoare înaltă; Fructe; Legume; Costuri de producție; Costul vânzărilor; Profit brut; Rentabilitate; Venituri din vânzări.

INTRODUCERE

Transformarea sectorului agroalimentar al Republicii Moldova într-un sector modern, eficient și competitiv necesită investiții importante și susținere pe măsură din partea autorităților, în special prin intermediul politicilor agrare. Dezvoltarea sectorului horticol autohton este o cale practică de modernizare și diversificare a agriculturii și, totodată, o potențială sursă de venituri în spațiul rural. Fermierii autohtoni nu au acces la informații complexe (economice, tehnologice, marketing) privind sectorul agricol de valoare înaltă și întâmpină probleme la selectarea corectă a culturilor pentru cultivare în propria exploatație.

Scopul cercetării constă în elaborarea bugetelor și analiza economică comparativă a cultivării culturilor agricole de valoare înaltă. Rezultatul cercetărilor este crearea unui suport economic informațional referitor la cele mai importante culturi agricole de valoare înaltă, ceea ce ar permite antreprenorilor autohtoni și internaționali să selecteze corect culturile în baza indicilor economici și să investească argumentat resursele financiare.

În prezent, antreprenorii agricoli sunt orientați spre dezvoltarea agriculturii de valoare înaltă (AVÎ), care, în republica noastră este reprezentată de produsele horticole (fructe, legume, struguri, culturile etero-oleaginoase și produsele derivate ale acestora) (Donica, I., Rapcea, M. 2008). Rezultatul cercetărilor sunt actuale pentru toți actorii ce au tangență cu sectorul agricol de valoare înaltă, care suscită un interes deosebit de mare pentru dezvoltarea lui atât din partea antreprenorilor, cât și a donatorilor (finanțatorilor) din extern.

MATERIAL ȘI METODĂ

În calitate de surse pentru efectuarea cercetărilor au servit anuarele statistice ale Republicii Moldova, datele Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare referitoare la evoluția sectorului agrar și, în special, a agriculturii de valoare înaltă, precum și literatura de specialitate. O altă sursă au constituit-o

cercetările pe teren, informațiile obținute de la producătorii agricoli (SRL „Viva-Igna”, GȚ „Cojocari Boris”, SRL „Ungureanca”, SRL „Vilora V.S.”, SRL „Dealul Ochiulbean”, GȚ „Darie Maria”, GȚ „Bobîrcă Gheorghe”, GȚ „Beiu Filip”, CÎ „Verifruct”, GȚ „Gaina Alexandru”, GȚ „Cigolea Ecaterina” etc.). S-au analizat avantajele comparative ale cultivării culturilor agricole de valoare înaltă prin argumentarea economică a veniturilor și costurilor pentru 47 de culturi. În procesul de cercetare s-au utilizat următoarele metode: monografică, comparativă și regresia liniară.

Cercetările date au fost obținute în cadrul Proiectului Competitivitatea Agricolă și Dezvoltarea Întreprinderilor (ACED). Pentru fiecare cultură au fost elaborate modele financiare anuale și pentru plantațiile multianuale inclusiv bugete de investiții (perioada de vegetație). Analiza comparativă a datelor obținute au servit ca bază pentru elucidarea avantajelor cultivării culturilor agricole de valoare înaltă și formularea recomandărilor pentru producătorii agricoli.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Agricultura rămâne sectorul de bază al economiei naționale în Republicii Moldova, deoarece constituie 11,7% în structura PIB-ului și 50% din volumul exporturilor, antrenând circa 30% din populația activă a țării. Cu toate acestea, dinamica dezvoltării agriculturii se caracterizează prin instabilitate (fig. 1), producție de calitate compromisă, productivitate și venituri reduse, precum și prin lipsa unor priorități bine conturate în politicile sectorului.

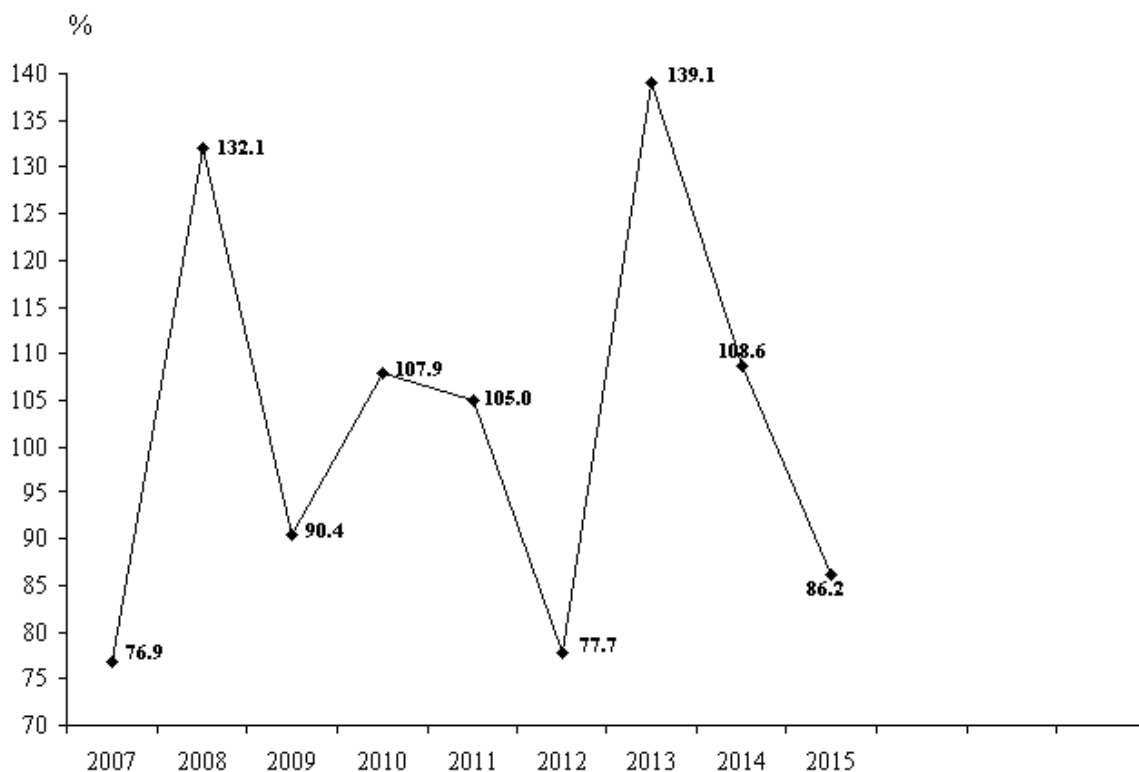

Figura 1. Indicii volumului producției agricole în anii 2007–2015 (în % față de anul precedent)

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică (Anuarele statistice 2007-2015)

În Republica Moldova, producătorii agricoli cultivă o gamă variată de culturi agricole. Exploatațiile agricole practică masiv producerea culturilor cerealiere și tehnice. Culturile tehnice se cultivă pe 1/5 din suprafețele însămânțate, ceea ce permite a obține circa 1/3 din toate veniturile din vânzări din sectorul fitotehnic.

În anul 2015, ponderea producției vegetale în volumul producției agricole globale a constituit 58% (în anul 2014 – 65%), unde cerealele și leguminoasele boabe reprezintă 20,4% (23,4%), culturile tehnice – 11,7% (14,9%), cartoful – 2,6% (3,7%), legumele – 6,3% (7,2%), fructele, nucile și pomuşoarele – 6,5% (5,4%), strugurii – 7,0% (6,1%). Producției animaleire i-au revenit 42%.

Situația în profil pe categorii de gospodăria arată că 37% din volumul producției globale agricole revin

întreprinderilor agricole, 16% – gospodăriilor țărănești (de fermier), 47% – gospodăriilor populației. Pondere înaltă a gospodăriilor populației în producția agricolă este determinată în special de cota importantă a producției animaliere în aceste gospodării (circa 72% din totalul de producție zootehnică pe țară).

În anul 2015, întreprinderile agricole au produs partea principală a volumului de sfeclă de zahăr și rapiță – câte 93%, tutun – 80%, cereale, leguminoase pentru boabe (exclusiv porumb) și soia – câte 75%, floarea-soarelui – 72%. Totodată 86% din volumul total de cartofi și legume, 77% de struguri, 75% de porumb pentru boabe, 96% de lapte, 63% de vite și păsări în masă vie și ouă au fost produse de gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier).

Producția de valoare înaltă este o cale de obținere a profitului mai mare. Sectorul fructelor și legumelor constă din două subsectoare: sectorul produselor în stare proaspătă și cel al produselor procesate. Sectorul produselor procesate, la rândul său, cuprinde patru grupe majore de produse: conserve, uscate, congelate și sucuri. Producerea fructelor și legumelor pentru piață în stare proaspătă oferă cea mai înaltă valoare producătorilor agricoli, astfel fiind cea mai profitabilă, în cazul în care este asigurată calitatea înaltă a produsului pe tot parcursul lanțului valoric. Producerea fructelor și legumelor pentru industria de prelucrare oferă venituri mai mici fermierilor, dar și cerințele față de calitatea produsului sunt mai joase, astfel necesitând costuri de producție mai mici.

În tabelul de mai jos sunt prezentate rezultatele calculelor economice referitor la suma investițiilor, subvențiile posibil de obținut și termenii de recuperare a investițiilor la implementarea activităților de cultivare a produselor agricole de valoare înaltă (tab. 1).

În baza informațiilor prezentate în tabelul anterior, antreprenorii/fermierii pot lua decizii calitative referitoare la sectorul unde ar dori să investească. Totodată proprietarul trebuie să analizeze care va fi evoluția în dinamică a interesului consumatorului final, și anume dacă va crește, se va menține la același nivel sau se va micșora. Numai după aceste analize complexe trebuie de luat decizii de implementare privind sectoarele de producere care oferă mai puține riscuri și au un șir de avantaje comparativ cu alte activități agricole.

În figura de mai jos se propune spre analiză valoarea investițiilor necesare pentru cultivarea fructelor și legumelor pentru o unitate de suprafață (fig. 2).

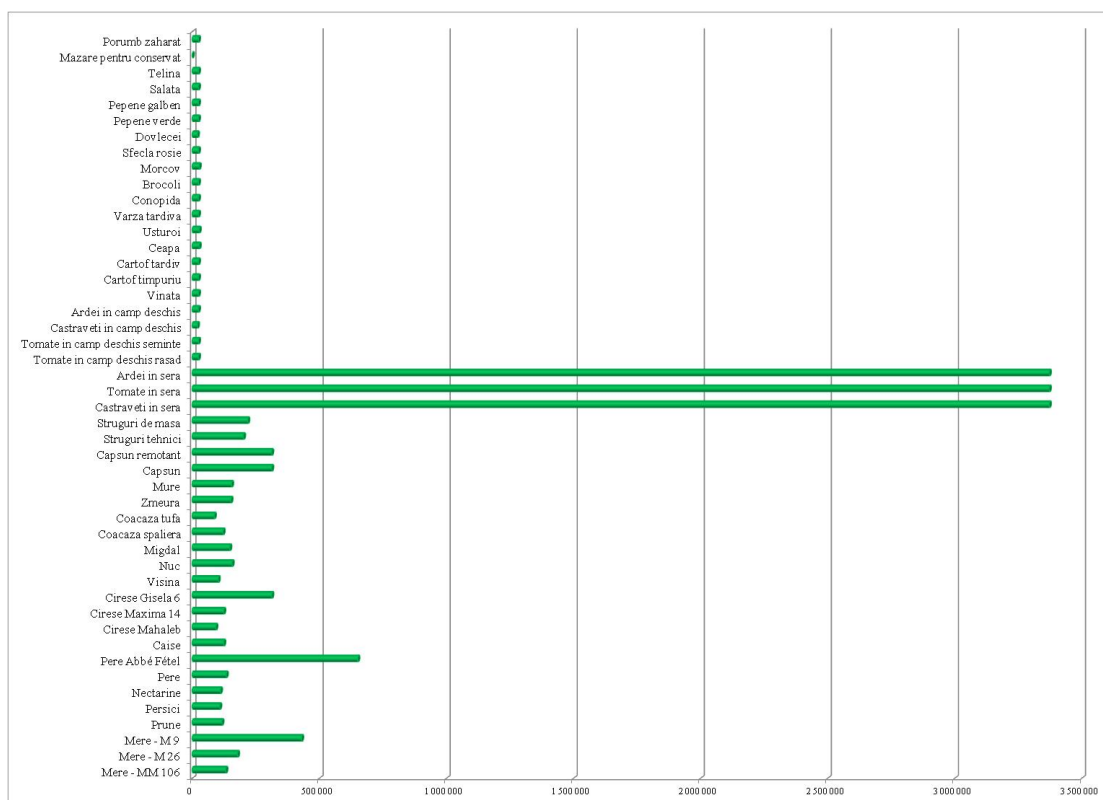

Figura 2. Analiza investițiilor necesare la cultivarea fructelor și pomușoarelor (suprafața 1 ha)
Sursa: Elaborată de autori în baza datelor în baza bugetelor de investiții [3, 4].

Tabelul 1. Estimarea investițiilor necesare și a termenului de recuperare la cultivarea culturilor agricole de valoare înaltă în Republica Moldova (în calcul la 1 hectar)

Nr. crt.	Specificare	Termenul de recuperare a investiției, ani	Recolta medie, t	Investiția necesară, lei	Subvențiile posibile, lei
1	2	3	4	5	6
1	Mere - MM 106	10,6	25,0	131 759	10 000
2	Mere - M 26	7,7	41,2	177 884	15 000
3	Mere - M 9	7,3	60,3	429 988	96 700
4	Prune	11,0	20,0	116 333	7 500
5	Persici	9,0	20,0	107 792	7 500
6	Nectarine	8,0	15,0	110 679	7 500
7	Pere	9,5	21,4	133 464	10 000
8	Pere Abbé Fétel	9,7	53,3	650 934	96 600
9	Caise	8,1	14,6	123 516	7 500
10	Cireșe Mahaleb	7,1	8,0	92 362	7 500
11	Cireșe Maxima 14	6,0	12,0	123 528	14 200
12	Cireșe Gisela 6	6,7	16,3	312 646	92 000
13	Vișine	6,9	12,0	101 784	7 500
14	Nuci	11,1	2,2	156 537	10 000
15	Migdal	7,9	1,6	147 247	10 000
16	Coacăză spaliere	2,5	6,0	120 979	66 700
17	Coacăză tufe	2,2	5,2	86 289	66 700
18	Zmeură	3,4	7,0	151 716	68 000
19	Mure	2,4	16,7	154 399	68 000
20	Căpșun	4,0	17,8	312 212	68 000
21	Căpșun remontant	3,1	23,7	312 212	68 000
22	Struguri tehnici	29,1	12,9	201 338	20 000
23	Struguri de masă	10,8	14,4	218 100	25 000
24	Castraveți în seră	4,8	104,6	3 372 000	1 340 000
25	Tomate în seră	4,2	153,8	3 372 000	1 340 000
26	Ardei în seră	4,1	76,9	3 372 000	1 340 000
27	Tomate în câmp deschis (răsad)	0,1	70,0	24 000	8 000
28	Tomate în câmp deschis (semințe)	0,2	60,0	24 000	8 000
29	Castraveți în câmp deschis	0,1	40,0	20 000	6 700
30	Ardei în câmp deschis	0,1	45,0	24 000	8 000
31	Vânăță	0,1	60,0	24 000	8 000
32	Cartof timpuriu	0,3	22,0	24 000	8 000
33	Cartof tardiv	0,3	38,0	24 000	8 000
34	Ceapă	0,2	50,0	27 000	10 800
35	Usturoi	0,1	12,0	27 000	10 800
36	Varză tardivă	0,3	80,0	24 000	8 000
37	Conopidă	0,2	25,0	24 000	8 000
38	Brocoli	0,2	22,0	24 000	8 000
39	Morcov	0,1	45,0	27 000	10 800
40	Sfeclă roșie	0,3	50,0	24 000	8 000
41	Dovlecei	0,5	50,0	20 000	8 000
42	Pepene verde	0,5	40,0	24 000	8 000
43	Pepene galben	0,4	30,0	24 000	8 000
44	Salată	0,2	20,0	24 000	8 000
45	Țelină	0,1	20,0	24 000	8 000
46	Mazăre pentru conservat	-	6,0	-	-
47	Porumb zaharat	0,5	24,0	24 000	8 000

Sursa: Calculele autorilor în baza bugetelor de investiții [3, 4].

Analizând bugetul investițiilor, putem constata, că producerea legumelor în spații protejate necesită cele mai mari investiții, care sunt urmate de cultivarea plantațiilor multianuale.

În baza cercetărilor efectuate la elaborarea bugetelor de venituri și cheltuieli pentru 47 de culturi agricole de valoare înaltă, autorii au reușit să sistematizeze datele și să efectueze o analiză complexă a lor (tab. 2).

Tabelul 2. Estimarea rezultatelor economice din activitatea operațională la cultivarea culturilor agricole de valoare înaltă în Republica Moldova (în calcul la 1 hectar)

Nr. crt.	Specificare	Venituri din vânzări, lei	Costul vânzării, lei	Profit brut, lei	Rentabilitate economică, %	Calcul economic pentru 1 kg de producție		
						Prețul mediu de comercializare, lei	Costul unitar, lei	Profit brut, lei
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Mere - MM 106	75 500	49 177,7	26 322	53,5%	3,02	1,97	1,05
2	Mere - M 26	134 235	73 000,0	61 235	83,9%	3,26	1,77	1,49
3	Mere - M 9	223 778	121 996,2	101 782	83,4%	3,71	2,02	1,69
4	Prune	63 200	41 263,7	21 936	53,2%	3,16	2,06	1,10
5	Persici	72 000	39 077,8	32 922	84,2%	3,60	1,95	1,65
6	Nectarine	91 500	38 949,3	52 551	134,9%	6,10	2,60	3,50
7	Pere	92 143	42 734,0	49 409	115,6%	4,30	1,99	2,31
8	Pere Abbé Fétel	235 062	117 640,1	117 422	99,8%	4,41	2,21	2,20
9	Caise	99 167	42 722,5	56 444	132,1%	6,80	2,93	3,87
10	Cireșe Mahaleb	118 400	42 141,4	76 259	181,0%	14,80	5,27	9,53
11	Cireșe Maxima 14	170 400	62 645,8	107 754	172,0%	14,20	5,22	8,98
12	Cireșe Gisela 6	230 750	98 275,2	132 475	134,8%	14,20	6,05	8,15
13	Vișine	144 444	41 550,2	102 894	247,6%	12,04	3,46	8,57
14	Nuci	110 000	39 062,9	70 937	181,6%	50,00	9,77	40,23
15	Migdal	112 500	39 294,0	73 206	186,3%	70,00	11,00	59,00
16	Coacăză spaliere	172 800	64 937,7	107 862	166,1%	28,80	10,82	17,98
17	Coacăză tufe	149 760	57 345,6	92 414	161,2%	28,80	11,03	17,77
18	Zmeură	147 000	86 625,6	60 374	69,7%	21,00	12,38	8,62
19	Mure	306 667	91 573,8	215 093	234,9%	18,40	5,49	12,91
20	Căpșun	266 667	142 041,0	124 626	87,7%	15,00	7,99	7,01
21	Căpșun remontant	398 222	168 358,6	229 864	136,5%	16,80	7,10	9,70
22	Struguri tehnici	47 947	40 434,8	7 512	18,6%	3,72	3,14	0,58
23	Struguri de masă	83 778	50 676,8	33 101	65,3%	5,80	3,51	2,29
24	Castraveți în seră	999 077	578 409,5	420 667	72,7%	9,55	5,53	4,02
25	Tomate în seră	1 037 037	550 046,9	486 990	88,5%	6,74	3,58	3,17
26	Ardei în seră	1 038 462	538 280,4	500 181	92,9%	13,50	7,00	6,50
27	Tomate în câmp deschis răsad	233 800	119 249,6	114 550	96,1%	3,34	1,70	1,64
28	Tomate în câmp deschis seminte	138 889	65 417,4	73 471	112,3%	2,31	1,09	1,22
29	Castraveți în câmp deschis	206 000	70 203,0	135 797	193,4%	5,15	1,76	3,39
30	Ardei în câmp deschis	239 583	112 185,7	127 398	113,6%	5,32	2,49	2,83
31	Vânăță	260 000	95 934,8	164 065	171,0%	4,33	1,60	2,73
32	Cartof timpuriu	118 800	68 274,0	50 526	74,0%	5,40	3,10	2,30
33	Cartof tardiv	133 760	81 723,9	52 036	63,7%	3,52	2,15	1,37
34	Ceapă	150 000	72 117,2	77 883	108,0%	3,00	1,44	1,56
35	Usturoi	195 000	82 060,5	112 939	137,6%	16,25	6,84	9,41
36	Varză tardivă	124 000	75 024,3	48 976	65,3%	1,55	0,94	0,61
37	Conopidă	153 750	84 451,6	69 298	82,1%	6,15	3,38	2,77
38	Brocoli	170 500	76 250,3	94 250	123,6%	7,75	3,47	4,28
39	Morcov	185 400	66 776,1	118 624	177,6%	4,12	1,48	2,64
40	Sfeclă roșie	117 000	61 578,7	55 421	90,0%	2,34	1,23	1,11
41	Dovlecei	67 500	41 342,0	26 158	63,3%	1,35	0,83	0,52
42	Pepene verde	70 000	39 601,6	30 398	76,8%	1,75	0,99	0,76
43	Pepene galben	87 500	43 398,1	44 102	101,6%	2,92	1,45	1,47
44	Salată	198 000	96 476,8	101 523	105,2%	9,90	4,82	5,08
45	Țelină	230 000	105 075,2	124 925	118,9%	11,50	5,25	6,25
46	Mazăre pentru conservat	25 000	16 204,5	8 796	54,3%	4,17	2,70	1,47
47	Porumb zaharat	60 000	25 027,6	34 972	139,7%	2,50	0,42	2,08

Sursa: Calculul autorilor în baza bugetelor de cultivare pentru perioada de fructificare [3, 4].

În continuare se analizează profiturile brute obținute la cultivarea plantațiilor multianuale pentru fructe și pomușoare de către fermieri (fig. 3).

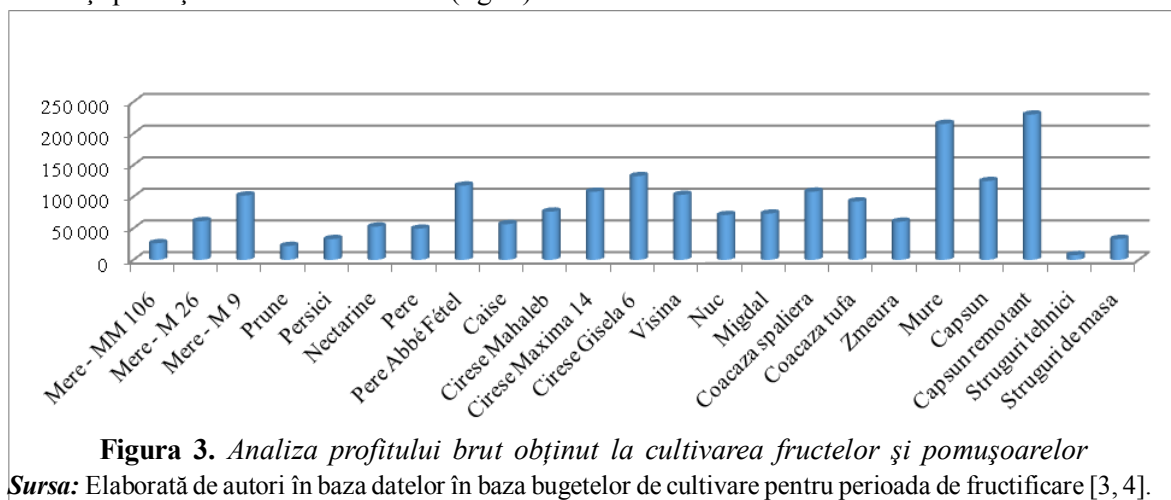

Figura 3. Analiza profitului brut obținut la cultivarea fructelor și pomușoarelor

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor în baza bugetelor de cultivare pentru perioada de fructificare [3, 4].

Examinarea figurii ne permite să concluzionăm, că cultivarea pomușoarelor permite fermierilor să obțină cele mai înalte profituri brute (căpșun, mure), iar aplicarea tehnologiilor intensive și super-intensive în plantațiile multianuale asigură rezultate economice cele mai bune.

În figura de mai jos se analizează profiturile brute obținute la cultivarea legumelor atât în spații protejate cât și în câmp deschis (fig. 4).

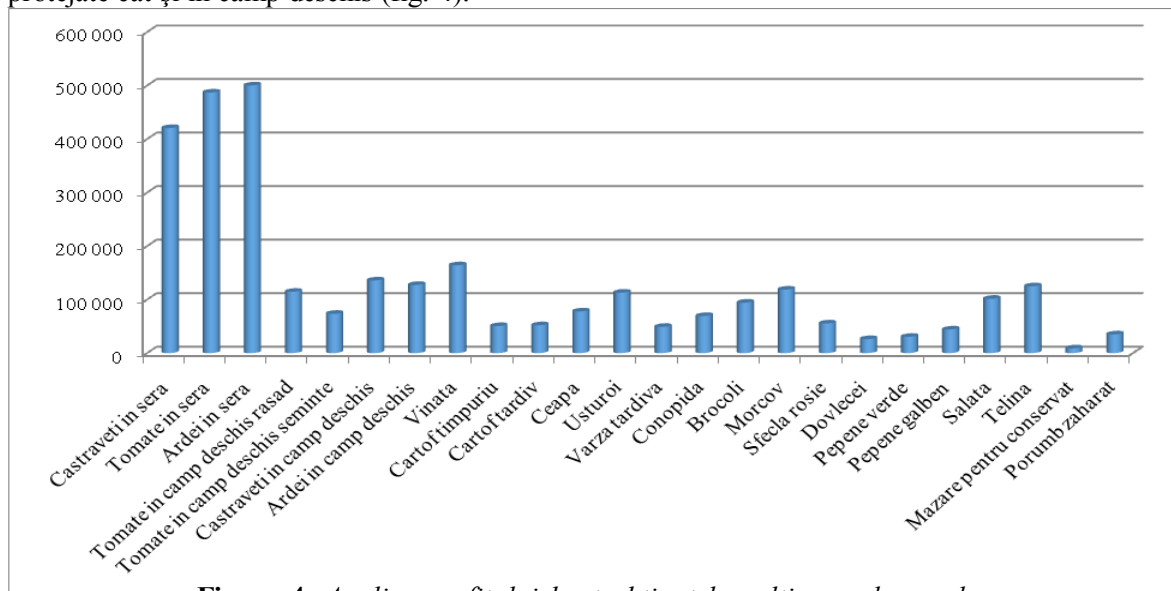

Figura 4. Analiza profitului brut obținut la cultivarea legumelor

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor în baza bugetelor de cultivare pentru perioada de fructificare [3, 4].

Analizând datele figurii, conchidem, că producerea legumelor în spații protejate este cel mai profitabil, deoarece fermierul poate controla toți factorii de producere.

Concluzia principală formulată în baza rezultatelor și a analizelor economice comparative, atestă faptul că, în condițiile economiei de piață, exploatațiile agricole mici și medii (cu suprafața în limitele a 1-100 ha) trebuie să-și concentreze atenția la implementarea agriculturii intensive bazate pe tehnologii avansate, preponderent pe implementarea agriculturii de valoare înaltă și cu specializare îngustă / adâncă.

Rezultatele economice diferă considerabil la culturile agricole de valoare înaltă prin mărimea veniturilor din vânzări și a profitului brut obținut în dependență de nivelul de intensivitate. Analiza comparativă a datelor ne demonstrează o legitate: odată cu creșterea argumentată a nivelului de intensivitate sporește eficiența economică și rezultatele din activitatea operațională.

Elaborarea bugetelor de venituri și cheltuieli pentru culturile agricole de valoare înaltă au permis sistematizarea datelor privind costurile aferente și componența lor pe culturi (tab. 3).

Tabelul 3. *Bugetarea costurilor și componența lor la cultivarea culturilor agricole de valoare înaltă în Republica Moldova (în calcul la 1 hectar)*

Nr. crt.	Specificare	Costul vânzărilor, lei					
		total	inclusiv:				
			mijloace de producere	servicii mecanizate	operații manuale	alte costuri (inclusiv amortizare) și taxe	costuri neprevă- zute
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Mere - MM 106	49 177,7	16 836,4	4 943,2	14 784,3	8 143,0	4 470,7
2	Mere - M 26	73 000,0	18 456,4	6 531,4	22 292,9	19 082,9	6 636,4
3	Mere - M 9	121 996,2	20 256,4	7 905,9	35 151,8	47 591,6	11 090,6
4	Prune	41 263,7	11 260,4	3 605,1	14 879,7	7 767,2	3 751,2
5	Persici	39 077,8	8 880,7	3 758,0	13 460,1	9 426,5	3 552,5
6	Nectarine	38 949,3	9 240,7	3 507,6	11 663,1	10 997,0	3 540,8
7	Pere	42 734,0	9 264,0	3 521,9	15 120,2	10 943,0	3 884,9
8	Pere Abbé Fétel	117 640,1	12 684,0	6 936,8	36 885,7	50 439,0	10 694,6
9	Caise	42 722,5	5 568,3	2 709,4	14 783,9	15 777,1	3 883,9
10	Cireșe Mahaleb	42 141,4	5 055,7	2 375,9	18 742,5	12 136,3	3 831,0
11	Cireșe Maxima 14	62 645,8	6 675,7	3 655,8	25 732,5	20 886,7	5 695,1
12	Cireșe Gisela 6	98 275,2	9 195,7	4 599,3	34 999,5	40 546,5	8 934,1
13	Vișină	41 550,2	4 480,9	2 578,2	25 732,5	4 981,4	3 777,3
14	Nuc	39 062,9	6 746,3	2 329,0	14 827,5	11 609,0	3 551,2
15	Migdal	39 294,0	6 746,3	2 307,3	13 958,9	12 709,3	3 572,2
16	Coacăză spaliere	64 937,7	8 600,1	10 904,3	17 572,7	21 957,2	5 903,4
17	Coacăză tufă	57 345,6	9 386,8	10 863,8	15 024,7	16 857,1	5 213,2
18	Zmeură	86 625,6	10 466,8	11 314,1	20 057,7	36 912,0	7 875,1
19	Mure	91 573,8	10 768,4	4 755,9	31 846,0	35 878,6	8 324,9
20	Căpșun	142 041,0	9 736,1	6 283,3	24 662,7	88 446,1	12 912,8
21	Căpșun remontant	168 358,6	13 219,7	6 856,0	35 462,7	97 515,0	15 305,3
22	Struguri tehnici	40 434,8	9 484,6	3 016,2	15 102,0	9 156,1	3 675,9
23	Struguri de masă	50 676,8	12 254,4	3 388,3	18 581,8	11 845,3	4 607,0
24	Castraveți în seră	578 409,5	149 488,8	18 439,7	90 220,7	267 677,6	52 582,7
25	Tomate în seră	550 046,9	175 793,3	23 837,7	78 751,7	221 660,0	50 004,3
26	Ardei în seră	538 280,4	131 576,0	15 242,9	68 413,7	274 113,3	48 934,6
27	Tomate în câmp deschis răsad	119 249,6	67 557,1	10 784,0	22 096,0	7 971,7	10 840,9
28	Tomate în câmp deschis semințe	65 417,4	29 304,3	8 520,1	17 936,0	3 710,0	5 947,0
29	Castraveți în câmp deschis	70 203,0	24 541,0	7 081,0	18 900,0	13 298,9	6 382,1
30	Ardei în câmp deschis	112 185,7	67 691,2	9 100,0	21 485,8	3 710,0	10 198,7
31	Vânăță	95 934,8	51 972,1	9 239,4	22 292,0	3 710,0	8 721,3
32	Cartof timpuriu	68 274,0	41 505,7	5 840,7	10 102,0	4 618,9	6 206,7
33	Cartof tardiv	81 723,9	49 530,0	7 738,6	12 952,5	4 073,4	7 429,4
34	Ceapă	72 117,2	28 277,0	7 623,4	20 523,0	9 137,7	6 556,1
35	Usturoi	82 060,5	41 416,2	5 434,7	17 103,6	10 646,0	7 460,0
36	Varză tardivă	75 024,3	38 729,9	10 000,5	14 700,0	4 773,4	6 820,4
37	Conopidă	84 451,6	49 505,0	8 550,1	13 296,0	5 423,0	7 677,4
38	Brocoli	76 250,3	42 530,6	8 080,4	10 803,0	7 904,5	6 931,8
39	Morcov	66 776,1	20 561,2	7 009,6	19 986,5	13 148,2	6 070,6
40	Sfecla roșie	61 578,7	22 675,9	7 375,1	18 561,5	7 368,2	5 598,1
41	Dovlecei	41 342,0	12 637,0	6 591,4	13 250,0	5 105,3	3 758,4
42	Pepene verde	39 601,6	15 201,2	6 444,8	9 068,0	5 287,5	3 600,1
43	Pepene galben	43 398,1	18 202,1	5 762,7	11 778,0	3 710,0	3 945,3
44	Salată	96 476,8	42 874,3	8 667,6	26 378,0	9 786,4	8 770,6
45	Țelină	105 075,2	59 181,2	8 515,0	15 524,0	12 302,7	9 552,3
46	Mazăre pentru conservat	16 204,5	8 808,5	4 533,7	79,2	1 310,0	1 473,1
47	Porumb zaharat	25 027,6	10 138,8	3 752,1	3 022,2	5 839,3	2 275,2

Sursa: Calculele autorilor în baza bugetelor de cultivare pentru perioada de fructificare [3, 4].

Agricultura autohtonă are rezerve considerabile în ceea ce privește creșterea volumului producției de legume și fructe pentru asigurarea necesităților interne și a volumului pentru export de vreme ce există o cerere și premise de creștere continuă atât pe piața internă, cât și pe cele internaționale. Dezvoltarea afacerilor agricole trebuie să se bazeze pe competitivitatea producției și asigurarea calității / cerințelor de marketing în conformitate cu solicitările consumatorului final. Condițiile economiei de piață impun producătorilor agricoli să-și orienteze activitatea prin practicarea afacerilor care se încadrează și respectă următoarele aspecte importante: implementarea tehnologiilor moderne și intensive, dezvoltarea lanțului valoric pe produs, combinarea agriculturii de valoare înaltă (agricultură comercială) cu cea de subzistență (agricultură extensivă), dezvoltarea infrastructurii de marketing, asocierea în organizații profesionale pe interese și pe produse omogene și cooperarea pentru promovarea și cucerirea de noi piețe avantajoase etc.

Agricultura moldovenească se va revitaliza și se va dezvolta numai în cazul în care producătorii agricoli se vor conforma și vor practica o agricultură durabilă pentru toate sectoarele, inclusiv pentru sectorul horticol.

CONCLUZII

Cercetările și investigațiile efectuate în sectorul agriculturii de valoare înaltă ne-au permis să conchidem următoarele:

1. Recomandarea practică – aplicativă pentru exploatațiile agricole mici și medii constă în practicarea agriculturii comerciale, deoarece este unica soluție de dezvoltare eficientă și durabilă în condițiile economiei de piață.

2. Agricultorii trebuie să implementeze tehnologii moderne și să asigure intensivitate la cultivarea fructelor și legumelor – direcție prioritară pentru a asigura competitivității pe piețele regionale și cele de export.

3. Producerea legumelor și fructelor / pomușoarelor permite obținerea celor mai înalte profituri și prezintă un potențial important pentru sporirea veniturilor micilor fermieri și diversificarea surselor de venit în spațiul rural.

4. Important pentru micii producători - sunt absolut necesare identificarea și promovarea metodelor de asociere a producătorilor agricoli pentru irigarea culturilor (în special a legumelor și pomușoarelor), aprovizionarea cu mijloace de producere și prestarea / beneficierea de servicii agricole în comun.

5. Cooperarea producătorilor se impune la omogenizarea tehnologiilor și calității orientate la formarea loturilor în cantități industriale și comercializarea lor la prețuri avantajoase.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Anuarele statistice ale Republicii Moldova pe anii 2007-2015.
2. DONICĂ, I., RAPCEA, M., DONICĂ, A., MLADINOI, V. (2008). Contribuții la renovarea ramurii pomiculturii în Republica Moldova: monografie. Chișinău. 190 p.
3. GHENA, N., BRANIȚE, N., STĂNICĂ, F. (2010). Pomicultura generală. 562 p. ISBN 978-973-1886-24-4.
4. MAZILU, C., DUU, I., coord. (2014). Ghidul pepinieristului pomicultor. 68 p. ISBN 978-973-1886-91-6.
5. SUMEDREA, D., ISAC, I., IANCU, M., OLTEANU, A., COMAN, M., DUU, I., coord. (2014). Pomi, arbuști fructiferi, căpșun: ghid tehnic și economic. Pitești. 284 p. ISBN 978-973-1886-82-4.
6. ZBANCĂ, A. Elaborarea bugetelor generice pentru afaceri în domeniul agriculturii de valoare înaltă: ghid informative. Proiectul Competitivitatea Agricolă și Dezvoltarea Întreprinderilor (ACED), Contractul: AID-117-C-11-00001, Chișinău 2013-2014.

Data prezentării articolului: 29.11.2016

Data acceptării articolului: 23.01.2017